

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ ПЛОВДИВ ПРЕЗ 2017 ГОДИНА

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страните в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на индикаторите е ежегодно провежданото наблюдение „Статистика на доходите и условията на живот (EU-SILC)“.

Оценка на бедността

През 2017 г. линията на бедност за област Пловдив е 342.33 лв. средно месечно на лице от домакинство. При този размер на линията под прага на бедност са били 21.9% от населението на областта.

1. Основни индикатори за бедност в област Пловдив

	2013	2014	2015	2016	2017
Линия на бедност - средномесечен размер - лв.	283.3	323.7	336.0	288.4	342.3
Относителен дял на бедните - % от населението	19.0	23.1	20.9	20.4	21.9
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери - % от населението	39.4	47.1	41.4	40.4	42.7
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери, с включени пенсии - % от населението	26.1	29.6	26.0	24.1	27.6
Отношение между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от населението (S80/20)	5.4	5.1	5.6	6.6	6.8
Коефициент на Джини ¹	30.7	28.2	31.3	34.2	35.0

В сравнение с предходната година размерът на линията на бедност се увеличава с 18.7%, а относителният дял на бедното население - с 1.5 процентни пункта (табл.1).

Системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните за 2017 г. показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери (обезщетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност се повишава от 21.9 до 27.6%, или с 5.7 процентни пункта. Съответно при изключване на пенсиите и останалите социални трансфери равнището на бедност нараства до 42.7%, или с 20.8 процентни пункта.

¹ Изчислява се на основата на данни от разпределението на лицата от домакинствата по доход и е нормиран в границите от 0 до 100.

Материални лишения на домакинствата

В общите показатели за оценка на бедността са включени и субективни индикатори, свързани с материални лишения. Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности. За оценка на материалните лишения на домакинствата се използват девет въпроса, свързани с потреблението на конкретни стоки и услуги (табл. 2).

2. Показатели за материални лишения през 2017 година в област Пловдив

	Въпроси към домакинството, свързани с ограничения	Лица с ограничения - бр.	Относителен дял от населението - %
1.	Имало ли е домакинството затруднения при плащането навреме на следните разходи за жилището: • Заем за покупка на жилището, в което живее домакинството • Наем за жилището, в което живее домакинството • Текущи разходи за ток, вода, отопление (без разходи за телефон) • Вноски за погасяване на кредити	203 856	30.3
2.	Може ли домакинството да си позволи, ако желае, едноседмична почивка извън дома	337 391	50.2
3.	Може ли домакинството да си позволи, ако желае, консумация на месо, пиле или риба (или вегетарианския им еквивалент) всеки втори ден	231 092	34.4
4.	Може ли домакинството да посрещне със собствени средства неочаквани финансови разходи (неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.)	352 332	52.4
5.	Притежава ли домакинството телефон (вкл. мобилен)	15 968	2.4
6.	Притежава ли домакинството цветен телевизор	12 078	1.8
7.	Притежава ли домакинството автоматична перална машина	61 168	9.1
8.	Притежава ли домакинството автомобил (вкл. и служебен, който се ползва за лични нужди)	165 162	24.6
9.	Ограничава ли се домакинството при отоплението на жилището поради недостиг на средства	200 999	29.9

Най-голям брой лица изпитват ограничения по отношение на възможностите да посрещнат неочаквани разходи (за неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.) със собствени средства (52.4%) и почивката извън дома (50.2%). Успоредно с това 1.8% от лицата не могат да си позволят цветен телевизор, 2.4% - телефон, вкл. мобилен, 9.1% - автоматична пералня, а 34.4% посочват, че не могат да си позволят потребление на месо, пиле или риба всеки втори ден. Около една трета от лицата в домакинствата изпитват затруднения при плащането навреме на разходите, свързани с жилището, а 29.9% от лицата се ограничават при отоплението на жилището си.

През 2017 г. 29.5% от населението живее в тежки материални лишения (ограничения в 4 от 9 показателя).

Домакинства с нисък интензитет на икономическа активност

Лица, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, се дефинират като лица от възрастовата група 0 - 59 години, живеещи в домакинство, където възрастните (18 - 59-годишните с изключение на студентите от възрастовата група 18 - 24 години) работят под 20% от техния потенциал през референтния период.

3. Лица, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност на възраст 18 - 59 навършени години, по пол в област Пловдив

	2013	2014	2015	2016	2017
Общо - хил.	41.7	48.3	47.7	49.3	37.7
Относителен дял от населението - %	10.3	12.2	12.3	12.6	10.2

През 2017 г. 37.7 хил. лица на възраст 18 - 59 години живеят в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, или 10.2% от населението, като спрямо 2016 г. относителният им дял намалява с 2.4 процентни пункта.

Комбиниран индикатор

Във връзка с поставените цели по ключови области в стратегията „Европа 2020“ от изследването на доходите и условията на живот (EU-SILC) се изчислява комбиниран показател за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели. Показателят включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че през 2017 г. 36.8% от населението, или 247.1 хил. лица са били в риск от бедност и социално изключване.

Стойността на показателя намалява с 2.0 процентни пункта спрямо 2016 г., при жените - с 1.4 процентни пункта, а при мъжете - с 2.7 процентни пункта.

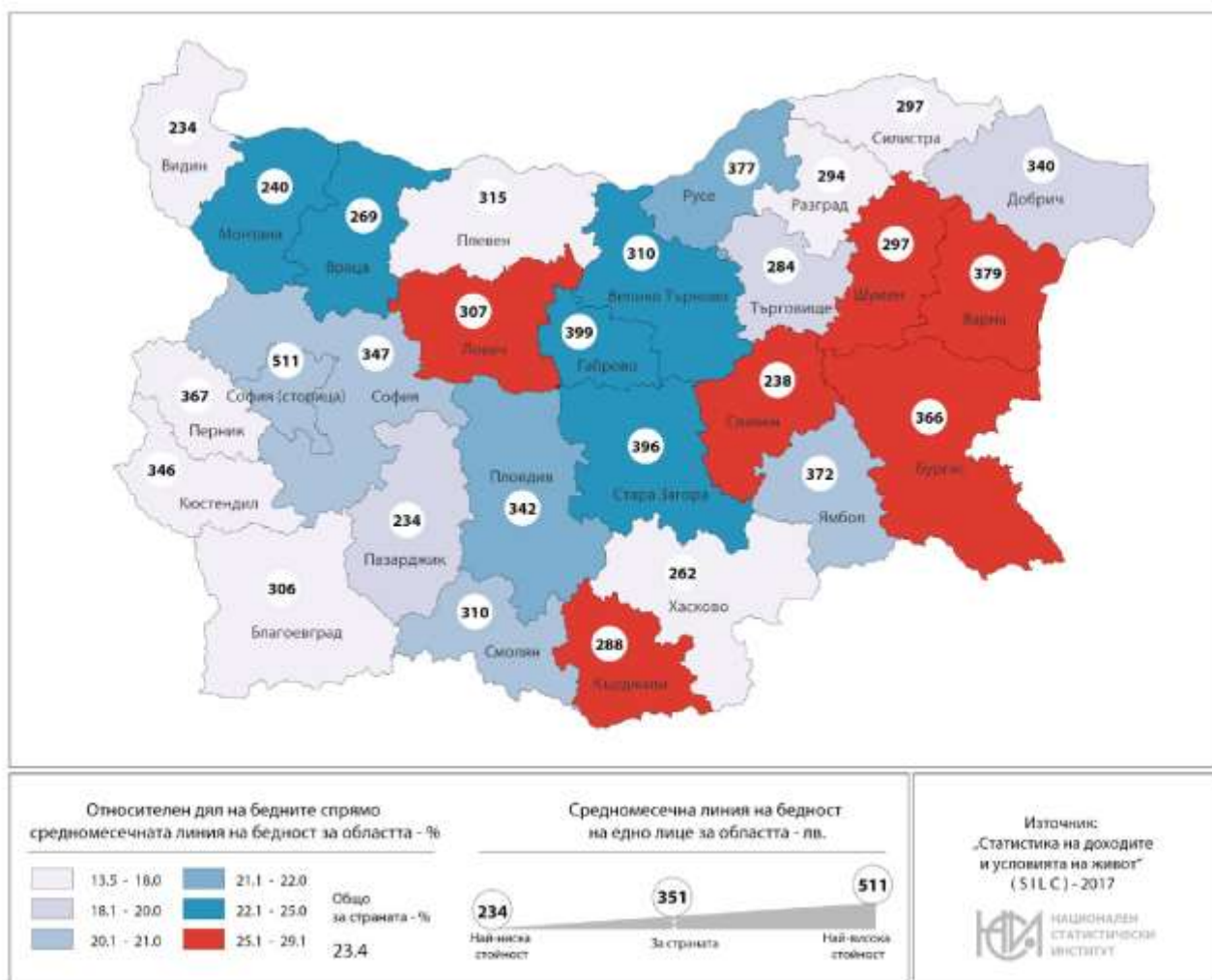
4. Население в риск от бедност и социално изключване по пол в област Пловдив

	2013	2014	2015	2016	2017
Общо - хил.	334.2	271.0	264.7	261.7	247.1
Относителен дял от населението - %	49.2	39.9	39.1	38.8	36.8
Мъже - хил.	158.1	128.0	118.5	123.7	114.4
Относителен дял от населението - %	48.4	39.4	36.3	38.1	35.4
Жени - хил.	176.1	143.0	146.1	138.0	132.7
Относителен дял от населението - %	50.0	40.4	41.6	39.5	38.1

Оценка на бедността в регионален аспект

Важен аспект в изследването на бедността е нейното проявление по области. При изчисляване на линията на бедност за всяка област е приложен същият метод както при линията на бедност на национално ниво - 60% от средния общ разполагаем нетен доход на домакинствата в областта.

Фиг. 1. Линия на бедност по области през 2017 година

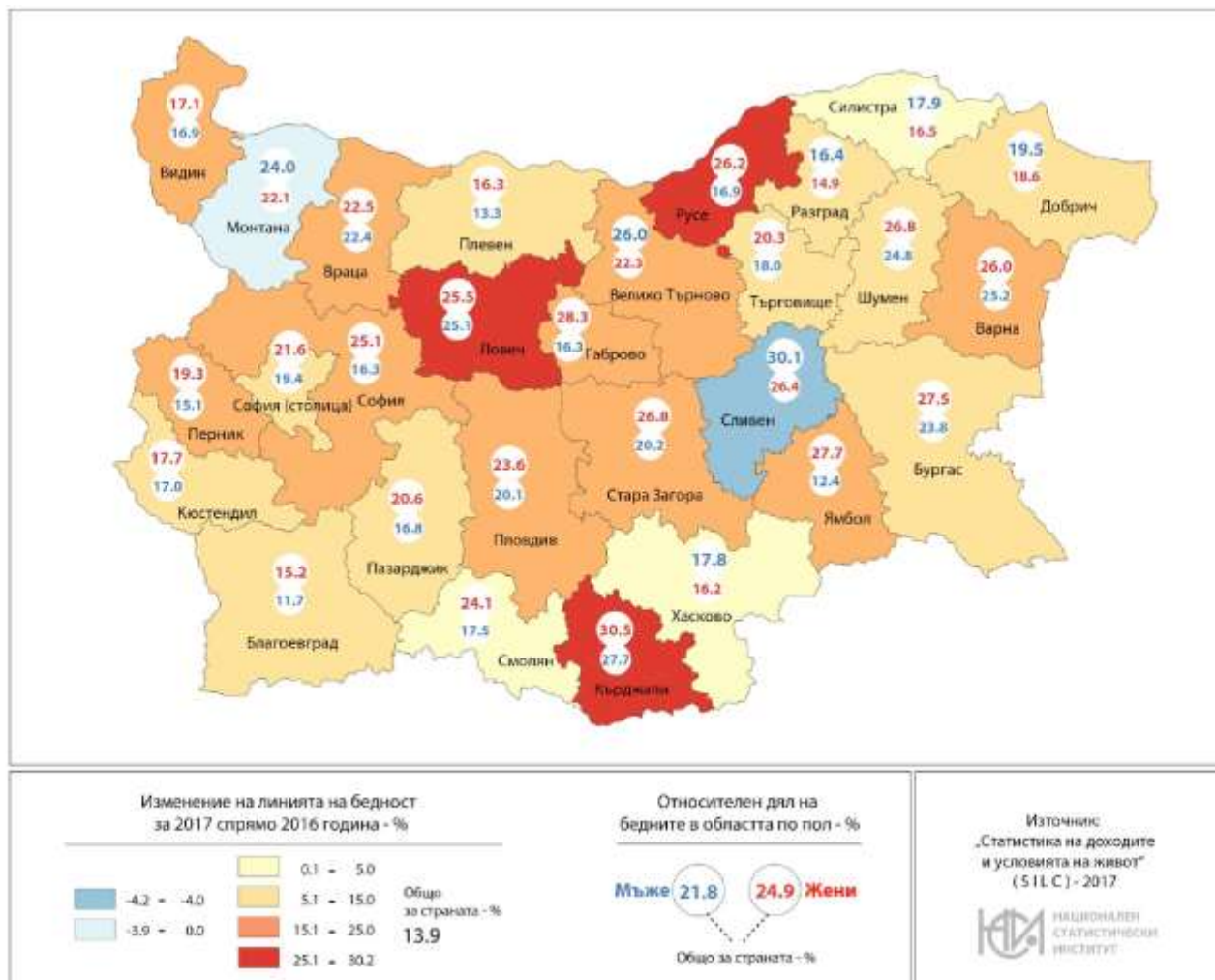

През 2017 г. най-ниската линия на бедност се наблюдава в областите Видин и Пазарджик - съответно по 234 лв., а най-високата - в област София (столица) (511 лв.), следвана от областите Габрово (399 лв.) и Стара Загора (396 лева).

Най-висок е относителният дял на бедните в областите Кърджали - 29.1%, Сливен - 28.2%, и Шумен - 25.8%. Най-нисък е относителният дял на бедните в областите Благоевград - 13.5%, Плевен - 14.8%, и Разград - 15.7%.

Фиг. 2. Изменение на линията на бедност и относителен дял на бедните по области и пол

Линията на бедност за 2017 г. намалява спрямо 2016 г. в две области - Сливен (с 4.2%) и Монтана (с 2.5%). Основната причина за по-ниския размер на линията на бедност се дължи на намаляването на средния размер на дохода от пенсии с 16.7% и за двете области.

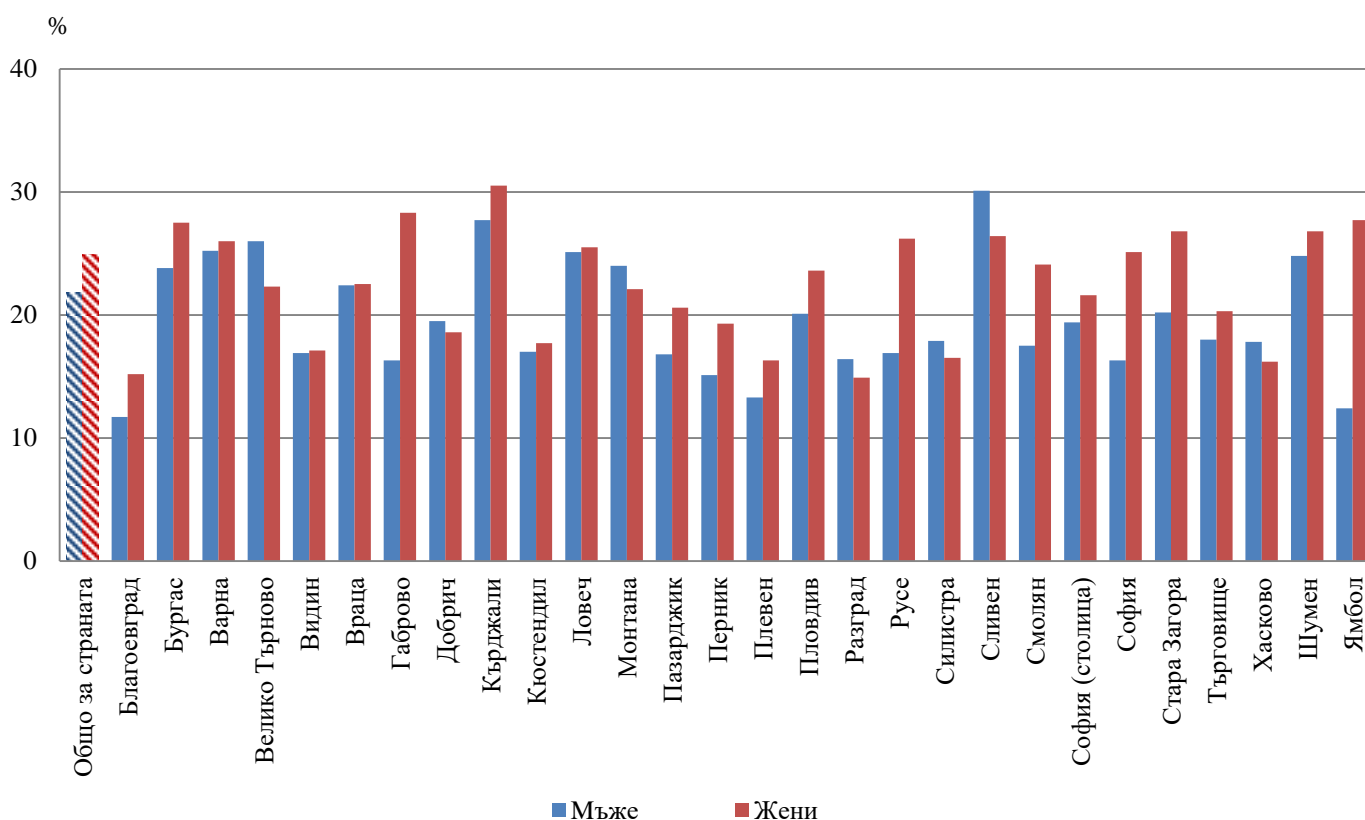
Линията на бедност за 2017 г. се увеличава спрямо 2016 г. във всички останали области, по-съществено в областите Кърджали (с 30.2%), Ловеч (с 30.2%), Русе (с 25.3%), Варна (с 23.4%), Габрово (с 21.5%) и Видин (с 20.6%). Водещите причини за увеличението са:

- Увеличаване на относителния дял на заетите лица в наблюдаваната съвкупност (със 7.1% за област Видин, с 6.0% за област Кърджали и с 5.2% за област Габрово).
- Увеличаване на средния размер на дохода от трудова дейност в областите Габрово (с 64.8%), Кърджали (с 57.0%), Варна (с 40.4%), Русе (с 37.9%) и Ловеч (с 23.3%).
- Намаляване на броя на безработните и други икономически неактивни лица.

Област Благоевград е с най-нисък относителен дял на бедност за мъжете - 11.7%, а с най-високо равнище е област Сливен - 30.1%. В област Разград жените са с най-ниско равнище на бедност - 14.9%, при 30.5% за област Кърджали. В областите Ямбол, Русе, Габрово, София, Смолян и Стара Загора относителният дял на жените, живеещи в риск от бедност, е по-голям с повече от 5 процентни пункта спрямо относителния дял на мъжете. В седем области - Сливен, Велико Търново, Монтана, Хасково, Разград, Силистра и Добрич, относителният дял на бедните мъже е по-голям от този при жените.

Фиг. 3. Относителен дял на лицата в риск от бедност по пол и области през 2017 година

Методологични бележки

Наблюдението за доходите и условията на живот (EU-SILC) като част от Европейската статистическа система (ESS) се осъществява по единна методология, определена с Регламент № 1177/2003 на Европейския парламент и на Съвета, и осигурява информация за моментното състояние (cross-sectional data) и от повторени във времето (longitudinal data) изменения в доходите, равнище и структура на бедността и социалната изолация.

Целевата съвкупност в изследването (EU-SILC) са всички **обикновени** домакинства и техните членове, живеещи на територията на страната в момента на наблюдение. Лицата, живеещи в колективни домакинства и в институции, са изключени като цяло от целевата съвкупност.

До 2015 г. изследването се провежда върху 4-годишен ротационен панел от обикновени домакинства. Размерът на извадката за всяка година в панела е около 7 300 адреса/обикновени домакинства, разпределени във всички области на страната. Освен домакинството, попаднало в извадката, обект на наблюдение са и всички негови членове на 16 и повече навършени години. Извадката се състои от четири ротационни групи, като всяка година една от ротационните групи отпада от наблюдението и се заменя с нова. От 2015 г. с финансовата подкрепа на Европейската комисия се проследяват домакинствата от 9-а и 10-а ротационна група съответно за пета и шеста вълна на участие. Размерът на извадката за 2016 г. включва 8 600 домакинства от 6 ротационни групи от всички области на страната.

Този ротационен модел на извадка осигурява два типа данни:

- Моментни (данни от текущата година на наблюдение);
- Лонгитудинални (данни за домакинствата, участвали в поне две последователни години).

Наблюдението се провежда с два типа анкетни карти:

- Въпросник за домакинството;
- Индивидуална анкетна карта за всяко лице от домакинството на 16 и повече навършени години.

Основни понятия

Линия на бедност

За изследване на равнището на бедност в методологията на Евростат се използва общ разполагаем нетен доход. Линията на бедност представлява 60% от средния общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Еквивалентни скали

За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОЕСД скала, според която първият възрастен на 14 и повече навършени години получава тегло единица, вторият възрастен на 14 и повече навършени години - тегло 0.5, и всяко дете под 14 години - тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Образователна степен

За определяне на образователното равнище на родителите е използвана Международната стандартна класификация на образованието (МСКО '97):

- МСКО 0 - Предучилищно образование;
- МСКО 1 - Начално образование;
- МСКО 2 - Основно образование;
- МСКО 3 - Средно (прогимназиално) образование;
- МСКО 4 - Професионално обучение след средно образование;
- МСКО 5 - Висше образование (бакалавър/магистър);
- МСКО 6 - Висше образование (доктор).

Претегляне на данните

Базата данни за всяка страна съдържа следните тегла:

Домакинско тегло (целева променлива DV090) за получаване на действителния брой обикновени домакинства в страната.

Персонално тегло (целева променлива RB050) за получаване на действителния брой лица на територията на страната.

Персонално тегло за всеки член на домакинството на 16 и повече навършени години (целева променлива RB040) за получаване на броя на лицата на 16 и повече навършени години на територията на страната.

При изчисляване на индикаторите за бедност се използва персоналното тегло (RB050), тъй като статусът на бедност се изчислява на индивидуално ниво и целевата група се отнася към цялото население, живеещо в обикновени домакинства. За някои от индикаторите, фокусирани върху лицата на 16 и повече навършени години (например „относителен дял на работещите бедни“), се използва персонално тегло (RB040) за лицата на 16 и повече навършени години.

При изчисляване на индикаторите теглата се коригират с претеглящ фактор за отразяване на липсващите случаи в изследването (RB050a).

Поради извадковия характер на изследването за доходите и условията на живот по някои основни показатели са изчислени следните оценки в табл. 5.

5. Оценки на някои основни показатели през 2017 година в област Пловдив

Индикатори	Проценти	Стандартна грешка
Население в риск от бедност и социално изключване		
Общо	36.8	3.4
Мъже	35.4	3.7
Жени	38.1	3.5
0 - 17 години	6.8	1.3
18 - 64 години	20.9	2.4
65+ години	9.0	0.9
Риск от бедност		
Общо	21.9	3.0
Мъже	20.1	3.4
Жени	23.6	3.0
0 - 17 години	5.2	1.3
18 - 64 години	10.9	1.9
65+ години	5.9	0.7
Материални лишения		
Общо	29.5	3.2
Мъже	28.0	3.3
Жени	30.8	3.3
0 - 17 години	5.3	1.2
18 - 64 години	16.8	2.2
65+ години	7.4	0.8
Домакинства с нисък интензитет на икономическа активност		
Общо 18 - 59 години	10.2	2.2
Мъже	11.0	2.7
Жени	9.2	2.0
Общо 0 - 17 години	3.4	1.2
Общо 0 - 59 години	7.5	1.6

Повече информация за индикаторите на бедност и социално включване може да бъде намерена на интернет страницата на НСИ в рубриката „Социално включване и условия на живот” и в Информационна система ИНФОСТАТ на НСИ.